

"Eşya zeval ve ademe gitmiyor, belki daire-i kudretten daire-i ilme geçiyor; âlem-i şهادetten, âlem-i gayba gidiyor; âlem-i tağayyür ve fenadan, âlem-i nura, bekaya müteveccih oluyor." cümlesini izah eder misiniz?

"Daire-i ilim" denilince akla gelen mânâ şudur: Bu varlık âlemi, güneşleri ve yıldızlarıyla, hayvanları ve insanlarıyla, cinleri ve melekleriyle henüz yaratılmamışken bütün bunların mahiyetleri Allah'ın ezelî ilminde mevcuttu. İşte, daire-i ilim bu **"mahiyetler âlemi"**dir.

Bunlar, yaratılmaları dilendiğinde, ilâhî kudretle varlık sahasına çıkarılırlar. İşte, varlık âleminde boy gösteren bütün bu **"hakikatler âlemine"** de **"daire-i kudret"** deniliyor.

Buna göre, **"daire-i ilim"** gayb âlemi, **"daire-i kudret"** ise şهادet âlemi oluyor. Şu anda yağın yağmurlar, konuşan insanlar, ötüşen kuşlar,.. şهادet âleminde dirler ve daire-i kudrettedirler. İlâhî kudretle var olmuşlar ve vazifelerini ifa etmektedirler.

Kâinatın ilk tohumunun atıldığı andan, ta kıyamete, ta ahirete kadar yaratılacak bütün varlıklar ise şu anda gayb âleminde dirler ve daire-i ilimde bulunuyorlar. Şu kudret dairesindeki eşya, vazifelerinin tamamlanmasıyla bu dünyadan göç ettiklerinde yine gayb âlemine göçmüş olacaklar, yani daire-i kudretten daire-i ilme geçecekler.